

Robert Schumann on üks suuremaid saksa komponiste XIX sajandil. Ta on kõige eredam kunstniku-romantiku tüüp, kelle loomingus peegelduvad saksa romantismi ideelised vasturääkivused. Schumann oli väga mitmekülgne isiksus: suur komponist, väljapaistev muusikakriitik ja ajakirjanik.

Tüüpilise romantikuna oli ta vastuoluline kuju. Ühest küljest oli ta tuline võitleja progressiivsete kunstiideaalide, kunstitõe ja rahvalikkuse eest, mis avaldub eriti ta kriitiku tegevuses. teisest küljest - põrgates kokku tegelikkuse raskustega, põgenes ta sellest, nagu kartes tegelikkuse raskusi ja lõi omaette fantastiliste unistuste maailma. Samal ajal, kui ta kunstis oli uute novaatorlike ideede pooldajaks, püüdis ta ühiskondlik-poliitilistest küsimustest eemale hoiduda (paljus on see seotud Schumanni haigusega - närvidega, kuna Schumann suri vaimuhaiglas).

Schumanni looming ei ole heroiline, kõikjal on ta ikkagi lüürik, kõikjal kõlavad inimese tunded, mis sageli on edasi antud suure dramaatilise sügavusega. Schumann ütles: "Mõistus eksib, tunded - mitte kunagi". See väljendab tema kui romantiku suhtumist nii enda, kui ka teiste loomingusse.

Schumanni romantika pole salapäraselt müstiline, ta on seotud inimese ja teda ümbritseva eluga, olles sageli autobiograafilise tähendusega.

Vene heliloojad on alati armastanud Schumann loomingut ("Võimas rühm" ja Tšaikovski). Eriti armastas teda Tšaikovski, kellele Schumanni looming oli eriti lähedane (Tšaikovskil oli kaks suurt lemmikut: Mozart ja Schumann). Tšaikovski hindas Schumanni siirust ja tunnete ehtsust, mis oli vaba välisest virtuooslikkusest. Tšaikovski, võrrelnud Schumanni ja Beethovenit, kirjutas Schumanni loomingu kohta järgmist: "Selles me leiame vastukaja neist salapäraselt sügavaist protsessidest meie hingeelus, neist kahtlustest, meeleheitest ja tungist ideaalile, mis panevad tormitsema kaasaegse inimese südame".

Schumanni muusikale ongi omane suur tunneteväljendus, nn. "Schumann`lik hoog" oma kirgliku tunglevusega ja sellepärast ei jäta ta kunagi kuulajat külmaks.

Nii Schumanni elu kui ka loominguline tee oli väga traagiline. See oli võitlus kõigiga, ka iseendaga (võitlus emaga elukutse valiku pärast, kuna ema tahtis temast teha juristi; võitlus õiguse pärast abielluda armastatud neiuga; võitlus endaga pärast seda, kui käevigastus purustas unistused pianistikarjäärile; võitlus tagurlike kriitikutega; võitlus oma loomingu

tunnustamise eest; võitlus areneva närvihaigusega, millele ta lõpuks siiski alla jäi).
Schumanni elust

Schumann sündis Saksi provintsilinnakeses Zwickaus 8.juunil 1810. a. Juba lapsepõlves avaldusid tal paralleelselt kirjanduslikud ja muusikalised anded ning esialgu oli raske valikut teha, millele pühenduda. Kirjandus abistas edaspidi alati ta muusikalist fantaasiat ja rida muusikapalu sündiski kirjandusteostest saadud inspiratsioonil. Juba koolipõlves olevat Schumann loonud kaasõpilastest teravmeelseid muusikalisi karakteristikaid.

Isa surm 1826. a. lõi segi Schumanni plaanid saada professionaalseks muusikuks, sest ema soovil pidi ta 1826. a. astuma Leipzigi ülikooli juurat õppima. Leipzигis tutvus Schumann tuntud klaveripedagoogi Friedrich Wieckiga ja selle tütreaga, imelapse ja pärastise kuulsa pianisti Clara Wieckiga.

Schumann hakkas innukalt täiendama oma klaverimängutehnikat ja alates 1830. a. pühendus täielikult muusikale. Suurt mõju avaldas noorele muusikule kontserdil kuulnud Paganini virtuooslik viiulimäng ja tiivustatud Paganini innustavast eeskujust, otsustas kiiresti saavutada meisterlikkuse mängutehnikas. Ta ei pidanud kinni Wiecki plaanipärasest süsteemist ja tagajärjeks oli käevigastus, mis purustas alatiseks lootused pianistikarjäärile.

Tänu sellele puhkes aga õitsele Schumanni komponistianne ja sajandi 30-ndad aastad said ta loomingu esimeseks õitseajaks. Puhanguliselt töötava helilooja armastatuimaks instrumendiks oli klaver ja see loominguperiood andiski klaveriteoseid.

"Liblikad" (1831) , "Sümfoonilised etüüdid" (1834), "Karneval" (1835) , sonaat fis-moll (1835) , "Davidsbündlerite tantsud" (1837) , "Fantaasiapalad" (1837) , "Lastestseenid" (1838), "Kreysleriana" (1838) , "Viini karneval" (1839) jt. on tema tähtsaimad klaveriteosed sellest ajast.

Samal ajal sai alguse ka Schumanni muusikakriitiline tegevus. Noore, senitundmatu kriitiku esimene artikkel aastast 1831 oli pühendatud noorele, samuti tundmatule heliloojale Chopinile, kelles ta nägi muusikageeniust. Et veelgi resoluutsemalt võidelda oma põhimõtete eest, otsustas Schumann koos lähedaste sõpradega alustada muusikaajakirja väljaandmist. Mõte sai teoks ja 1834. a. ilmus Leipzигis "Uue muusikaajakirja" esimene number. Seda ajakirja toimetas Schumann kümme aastat peaaegu üksinda, olles ise ka peamiseks artiklite autoriks. Ajakirjal oli kindel ideeline suund: võidelda tagurlike ja pealiskaudse muusika vastu ning abistada ja innustada noori talente. Kriitika kõrval ei unustanud ka esteetilisi probleeme.

1838. a. asus Schumann Viini, et siin oma majanduslikku olukorda parandada. Viinis viibimine ei möödunud Schumannile kasutult: ta leidis siin terve seeria Schuberti senitundmatuid käsikirju (Schubert suri 1828.a.) ja äsjaleitud C-duur sümfoonia kanti

esmakordselt ette Leipzigi 1839. a.

1840. a. sai Clara Wieck täisealiseks ja vana Wiecki vastuseisule vaatamata teostus tema abielu Schumanniga. See aasta, õnnelikem Schumanni elus, on läinud ajalukku "Schumanni laulude aasta" nime all. Klaver, helilooja senine loomingukaaslane, jäi ta kavatsustele liiga kitsaks ja uus loominguline puhang tõi aasta vältel üle 100 laulu, nende seas ka tähtsamad tsükliid "Luuletaja armastus" (16 laulu Heine tekstidele), "Naise elu ja armastus" (8 laulu Chamisso tekstidele), "Mirdid" (26 laulu mitmete poeetide tekstidele) jt.

Schumann laiendas veelgi oma loominguringi. 1841.a. valmis esimene (B-duur) nn. "Kevadsümfoonia", instrumentaalmuusika teosed. 1843.a. esitati esmakordselt ta oratoorium "Paradiis ja Peri", mille kohta autor ise märkis: "Minu oratoorium pole määratud palvesaalile, vaid rõõmsatele inimestele!". Kui 1843. a. asutati Leipzigi konservatoorium, asus Schumann Mendelssohni kutsel sinna õppejõuks. Sajandi 40-ndate aastate algus oli üldiselt ta muusikalise tegevuse kõrgeraadiiks.

Schumann oli eelkõige lüürrik, kelle fantaasia oli seotud inimese mõtte- ja tundevarjunditega, millele tugineski ta loomingu paremik. Nüüd aga, kui ta asus tööle sümfoonia, oratooriumi ja ooperi valdkonnas, ei jätkunud sügavaks sisuks ainult üksikisiku seesmisist elamusist, oli tarvis laia filosoofilist haaret. Schumann oma sisemuses tundis ja kartis seda, võib öelda, et Schumann kartis oma nõrkusi, muutus isegi umbusklikuks oma ande vastu ja see saigi temale saatuselikuks.

Suur töökoormus väsis ta nõrku närve. Sooviga pühenduda ainult loomingule andis ta kümme aastat toimetatud muusikaajakirja üle teistele ja seoses kontsertreisiga Venemaale 1844. a. , loobus ka tööst konservatooriumis.

Reisil Peterburi läks Schumannide tee läbi Eesti. Pikem peatus oli Tartus, kus Clara andis kolm kontserti, mis võeti vaimustatult vastu. Kirjeldades reispäevikus teist kontserti 23.(11.) veebr. 1844. a., märgib Clara Schumann: "... kõikjal kostsid hüüded: "Veel üks kontsert!". Ainult pärast lubadust anda kolmas kontsert sain ma lahkuda saalist ...".

Venemaal esines Schumann juba tõsiselt tervisehäireid. Jõudnud tagasi Leipzigi, soovitasid arstid talle puhkust ja rahu. Uueks elukohaks sai vaikne Dresden, kus kuni 1850. aastani kestis küllalt innukas loominguline tegevus, eriti muusikaliste suurvormide alal: ainuke ooper "Genoveva" (1848), muusika Byroni "Manfredile" (1849) jt. Tegeldes kooridirigeerimisega, kirjutas ta ka koorile. Kui Dresdenis puhkesid 1849. a. revolutsioonilised sündmused ja linnas algasid võitlused barrikaadidel (millest muide aktiivselt võttis osa kuulus ooperikomponist Richard Wagner, kes hiljem sellepärast pidi ?veitsi põgenema), lahkus Schumann linnast. Vaatamata sellele, et ta loomingus esines mõningaid revolutsioonilise meeleoluga laule, ei

suutnud haige helilooja poliitilist ükskõiksust muuta.

1850. a. asumisega Düsseldorfis linnadirigendi kohale, algas Schumanni luigelaul. Loomingulised plaanid olid paljutöotavad ja laiahaardelised, ta töötas intensiivselt, nagu aimates peatset lõppu. Viimaks ometi oli saabunud aeg, mil ta looming hakkas leidma tunnustust, kuid saabus ka katastroof. 1854. a. varakevadel, meeltesegadushoos tegi Schumann enesetapukatse, hüpatas Reini jõkke. Ta päästeti kalurite poolt ja viidi arstide nõuandel peagi Bonni läheduses Eendenichi psühhiaatriaravilasse. Loominguline tee oli lõppenud.

Schumann suri Eendenichis 29. juulil 1856. a.
Schumanni looming

Schumanni looming on arvuliselt suur ja küllaltki mitmekülgne.

1. Palju klaveriteoseid kahele ja neljale käele, neist tähtsamad:

a) kahele käele:

"Liblikad" (op.2, 1831), "Sümfoonilised etüüdi" (op.13, 1834), "Karneval" (op.9 1834-36), sonaat fis-moll (op.11, 1835), Fantaasia C-duur (op.17, 1835), "Davidsbündlerite tantsud" (op.6, 1837), "Fantaasiapalad" (op.12, 137), "Lastetseenid" (op.15, 1838), "Kreisleriana" (op.16, 1836), "Viini karneval" (op.26, 1839), "Noorte album" (op.68, 1848), "Metsastseenid" (op.82, 1849);

b) neljale käele:

"Idamaised pildid" (op.66, 1848), "Ballistseenid" (op.109, 1851), "Laste ball" (op.130, 1853) jt.
2. Sümfooniline muusika ja kontserdid: 4 sümfooniat, seitse avamängu, 3 kontserti orkestri saatel (klaveri-, viiuli- ja tsellokontsert).

3. Kammerteosed: 3 keelpillide kvartetti, kvintett ja kolm triot.

4. Laule umbes 400 (nende hulgas ka laulud koorile ja ansamblile Neist tähtsamad tsükliid: "Laulu ring" (op.24, 1840 - 9 laulu Heine tekstidele), "Mirdid" (op.25, 1840 - 26 laulu mitmesuguste poeetide tekstidele), "Luuletaja armastus" (op.48, 1840 - 16 laulu Heine tekstidele), "Naise elu ja armastus" (op.42, 1840 - 8 laulu Chamisso tekstidele), "Laulu ring" (op.30, 1840 - 12 laulu Eichendorfi tekstidele) jt.

5. Muusikalis-dramaatilised teosed:

Ooper "Genoveva" (1848)

Oratoorium "Paradiis ja Peri" (1843)

Muusika Byroni "Manfredile" (1849)

Muusika Goethe "Faustile" (1844-1853) jt.

Schumanni looming on aega vastu pidanud aja katsumustele, selle paremik kuulub peamiselt kahte valdkonda - klaverimuusika ja laulud. Schumanni loomingu tüüpilised jooned võiksime kokku võtta järgmistes punktides:

a) Suur uudsus. Schumann leidis omapärase muusikalise väljenduse.

b) Hingesugulus Schuberti viimaste eluaastate loominguga, kus inimtunded ja psühholoogia on helilooja tähelepanu keskpunktis. Schumann ise ütles: "Mida kitsapiirilsem on maailm väljaspool mind, seda suuremaks saab ta minu ettekujutuses ja fantaasias: kunsti illusioonides me otsime asendust tegelikkuse illusioonidele".

Selline endassesüvenemine paneb aluse psühholoogilisele momendile Schumanni loomingus. Sellest tulenebki Schumanni loomingu keskne teema: inimene ja tema sisemaailm.

c) Fantastika. See kõiki romantikuid haarav motiiv on tugevalt esitatud ka Schumanni loomingus. Schumanni fantastika on eelkõige tema isiklike nägemuste ja tunnete fantastika.

d) Loodus esineb Schumanni loomingus alati seotult inimese tunnetega, seotud autori enda üleelamustega (see esines väga selgelt ka juba Schubertil).

e) Schumann oli eelkõige lüürik, seepärast ta loomingu paremik kuulub klaverimuusika ja laulu valdkonda. Suurvormides (sümfooonias, ooperis jne.) on tarvis lisaks üksikisiku tunnetele anda veel laia filosoofilist teemakäsitlust ja seepärast Schumannil esineb suurvormis puudujääke.

f) Lüürikuna kirjutas Schumann palju miniatüüre ja miniatüüride tsükleid (nii klaveri, kui ka vokaalmuusikas). Miniatüür ongi sobivaim väljendusvorm üksikisiku tundeist ja meeleoludest. (Tuleta meelde Schubertit!). Ka tema miniatüüridetsükliid vastavad põhimõttele: nad on kogumikud mitmesugustest tunnetest ja meeleoludest, inimese keerukast hingelisest mitmepalgelisusest.

g) Schumanni muusikaline keel on väga mitmekülgne. Siin võime kohata laululis-romantilisi ja tantsulisi intonatsioone. Schumann tõi oma teostesse mitmesuguste tantsude (valss, polonees jt.) rütmi. Eriti tuleb rõhutada Schumanni omapärast rütmikäsitlust. Konspekt on pärit H. Elleri nimelisest Tartu Muusikakoolist